

2006-04-05

LS 0406-1308

LS 0503-0439

Landstingsstyrelsen

Redovisning av uppdraget om att förhindra ekonomisk brottslighet inom entreprenörverksamheten i Stockholms läns landsting samt uppdraget om komplettering av landstingets upphandlingsregler

Föredragande landstingsråd: Dag Larsson

ÄRENDET

Landstingsdirektören har inkommit med redovisning dels av uppdraget om att förhindra ekonomisk brottslighet inom entreprenörverksamheten i Stockholms läns landsting samt dels redovisning av uppdraget om att komplettera landstingskoncernens upphandlingsregler.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen dels föreslå landstingsfullmäktige besluta

att applicera Stockholms stads kriterier för anställningsvillkor och arbetsmiljö vid upphandlingar i SLL

att förvaltningar och bolag inom SLL vid upphandlingar skall jämföra omfattningen av ett aktuellt företags verksamhet med dess inbetalning av skatt och sociala avgifter

att förvaltningar och bolag inom SLL vid upphandlingar skall genomföra en skälighetsbedömning, mot bakgrund av ovanstående, av rimliga nivåer för sociala kostnader vid offentlig upphandling

Bilaga

1 Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande med bilagor	2005-03-08
2 Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande	2005-04-26
3 Upphandlingsdirektörens promemoria	2006-03-27
4 Cirkulär 2005:17 Sveriges Kommuner och Landsting	2005-03-22
5 Promemoria från Kurt Junesjö, fd jurist på LO-TCO Rättsskydd	2006-03-26

2006-04-05

LS 0406-1308

LS 0503-0439

att förvaltningar och bolag inom SLL av leverantörer som ett särskilt tillkommande kontraktsvillkor kräva att arbetstagarna som utför entreprenad inom SLL:s koncern erhåller sociala villkor som lägst uppfyller normal standard nivåer i tillämpliga branschavtal.

dels - under förutsättning av fullmäktiges beslut – för egen del besluta

att uppdra åt landstingsdirektören att utarbeta en ny upphandlingsmodell för SLL i samma anda som Stockholms stads modell för vita jobb och cirkulär 2005:17 från Sveriges Kommuner och Landsting 2005-03-22 ”Åtgärder för att undvika störningar i form av blockader”.

Redovisningen från landstingsdirektören, daterad 8 mars 2005 innebär att förvaltningen inte har haft möjlighet att beakta konsekvenserna av cirkulär 2005:17 från Sveriges Kommuner och Landsting 2005-03-22 Åtgärder för att undvika störningar i form av blockader i anledning av den s.k. Vaxholmkonflikten.

Utredningsresultatet är därför inaktuellt. Förvaltningen har inte haft möjlighet att beakta vare sig rättsutveckling eller utveckling av sakförhållanden under det senaste året.

Utredningen har vidare ej heller beaktat den möjlighet till kontroll av svart verksamhet som kan ske genom jämförelse av omfattningen av ett aktuellt företags verksamhet med dess inbetalning av skatt och sociala avgifter. Det är en enkel kontroll som har den fördelen, framför den av förvaltningen föreslagna registerkontrollen, att den ser till de aktuella förhållandena.

En sådan bedömning är intimt förknippad med en skälighetsbedömning av rimliga nivåer för sociala kostnader vid offentlig upphandling. Utan en jämförelsenivå enligt branschvillkor, saknas rimliga bedömningsnormer för att kontrollera skäligheten av anbud.

Den fackliga kontrollen av svart verksamhet underlättats dessutom avsevärt genom att företagen måste tillämpa branschens villkor. Sådana krav finns redan i Landstingets praxis. SL har redan enligt nu tillämpade upphandlingsvillkor krav på att upphandlingen skall ske på gällande nivåer i tillämpliga branschavtal.

I cirkulär 2005:17 från Sveriges Kommuner och Landsting 2005-03-22 konstateras att ett alternativ för är att undvika den typ av störningar som inträffade i Vaxholm är att kommunen eller landstinget i sitt förfrågningsunderlag för entreprenader tar in villkor i form av en administrativ föreskrift av följande lydelse:

”Entreprenören är skyldig att vidta åtgärder så att inte lag eller gällande svenska kollektivavtal för arbetet åsidosätts. Om entreprenören inte tecknat svenskt kollektivavtal skall ändå motsvarande villkor gälla för entreprenörens anställda. Detsamma skall gälla för eventuella underentreprenörer som entreprenören anlitar för att

2006-04-05

LS 0406-1308

LS 0503-0439

fullgöra avtalet. På begäran av byggherren skall entreprenören lämna erforderliga uppgifter och handlingar för att skyldigheterna enligt ovan skall kunna kontrolleras. Skulle entreprenören brista i fullgörandet av detta åtagande äger byggherren häva avtalet om bristen är väsentlig.”

Det är lämpligt att en sådan typ av regler tillämpas för alla områden, inte bara för byggsektorn.

Gatu- och fastighetsborgarrådet i Stockholms stad påbörjade den 8 december 2003 tillsammans med Byggnadsarbetareförbundet, Målareförbundet, Elektrikerförbundet, Transportarbetareförbundet, Fastighetsanställdas förbund och LO-distriktet i Stockholm en verksamhet för att angripa svartarbete och social dumpning vid kommunal upphandling i Stockholms stad. Kommunens jurister utarbetade ett förslag till kompletteringar av kraven i förfrågningsunderlag, som möjliggör kontroll av att de upphandlade företagen inte använder sig av svart arbetskraft. Stockholms stads kompletteringar av villkoren i förfrågningsunderlagen överensstämmer i stort med det program för leverantörsuppföljning som sker i det byggprojekt som LOCUM redovisat i handling daterad 2004-06-03.

Stockholms stad har även i projektet Vita Jobb till denna kontroll knutit direkta sanktionsbestämmelser i förfrågningsunderlaget mot leverantören i form av skadeståndsbestämmelser och hävningsgrund vid allvarlig överträdelse av villkoren. Utredningen kompletterar Stockholms stads beslut, Kommunalt utvecklingsprojekt för att bekämpa ekonomisk brottslighet inom byggbranschen m.m. från 1997. Den föreslagna verksamheten för att bekämpa svartarbete och social dumpning vid upphandling som genomförs av Stockholms stad är nu ute på remiss och riktlinjer för verksamheten kommer att fastläggas under hösten 2005.

Staden har enligt riktlinjerna i projektet Vita jobb fastställt att leverantören är skyldig att tillämpa nivåer i anställningsvillkoren som överensstämmer med dem som finns i branschens kollektivavtal. Hänvisning till dessa bestämmelser i branschavtalet som leverantören lägst är skyldig att uppfylla finns bifogat som en särskild bilaga till förfrågningsunderlaget. Bilagan hänvisar till vilka bestämmelser i branschavtalet som leverantören är skyldig att iakttä för att upprätthålla sociala villkor enligt upphandlingsavtalets föreskrifter. Denna metod har använts vid Svenska Bostäders upphandling av en städentreprenad hösten 2004. Resultatet var lovande.

En väsentlig del av modellen för Vita jobb är att de villkor som uppställs i förfrågningsunderlag för att kontroll mot svartarbete och social dumpning kan kontrolleras och att så verkligen sker. I Sverige har vi valt modellen att inte använda oss av minimilöner i lag för att upprätthålla rimliga sociala nivåer. I stället har man låtit det faktum att kollektivavtalen i Sverige täcker 80 till 90 % av alla anställda utgöra låglönespärren.

Att kontrollera att företag inte ägnar sig åt ekonomisk brottslighet och dessutom iakttar rimliga sociala villkor kräver stor branschkunskap. I Vita Jobb finns därför en modell som

2006-04-05

LS 0406-1308

LS 0503-0439

gör det möjligt att anlita respektive fackliga branschorganisation som konsult. Till skillnad från sedvanligt fackligt arbete är den facklige representanten i detta arbete - som varje annan konsult som anlitas av kommunen - bunden av krav på tystnadsplikt etc.

Att anlita den branschkunskap som finns i de fackliga organisationerna är ett effektivt redskap att bekämpa ekonomisk brottlighet. Ett exempel på detta är Städföretaget Swede Service, som var verksam inom SLL. Denna brottsliga verksamhet avslöjades tack vare ett aktivt kontrollarbete av Fastighetsanställdas förbund. Det visar att det finnas betydande samordningsvinster att hämta genom att utnyttja denna fackliga branschkunskap.

Landstingstyrelsens förvaltnings utredning är ej helt fullständig eftersom den skett vid en sådan tidpunkt att senare inträffad händelseutveckling, cirkulär och utredningsuppdrag inte kunnat beaktas. Förslaget till beslutsunderlag skall därför kompletteras med de konkreta upphandlingsrutiner och upphandlingsvillkor som finns i såväl Cirkulär 2005:17 från Sveriges Kommuner och Landsting som det nu pågående projektet Vita Jobb i Stockholms stad.

Upphandlande enheterna skall göra kontroller av inbetalade skatter och social avgifter i relation till den upphandlande verksamheten, eftersom den registerkontroll som utredningen föreslår är ett synnerligen ineffektivt kontrollredskap, då det endast beaktar historiska förhållanden.

Ingela Nylund Watz

Dag Larsson

Anders Lönn

2006-04-05

LS 0406-1308

LS 0503-0439

ÄRENDET OCH DESS BEREDNING

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 8 mars 2005 (bilaga) föreslagit landstingsstyrelsen besluta *att* uppdraget för landstingsstyrelsens förvaltning att pröva huruvida landstinget idag tillämpar tillräcklig leverantörskontroll samt därvid beaktar erfarenheterna av de upphandlingsavtal som tillämpats i Stockholms stad, härmed är slutfört.

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 26 april 2005 (bilaga) föreslagit landstingsstyrelsen *att* uppdra åt förvaltningen att noga följa rättsutvecklingen samt att fortlöpande återkomma med förslag på komplettering av landstingets upphandlingspolicy då ändring sker av gällande rätt.

I ärendet har expertyttrande inhämtats från Kurt Junesjö, tidigare jurist vid LO-TCO Rättskydd.

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 5 april 2006.